

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 75 0 П 049791 22 Рев 2
Бања Лука, 13.01.2023. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Биљане Томић, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Сенада Тице, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Општине М.Г., кога заступа заступник по закону Правобранилаштво Републике Српске, против тужених 1. М.Ј.1 из К., М.Г. и 2. М.Ј.2. из К., М.Г., које заступа пуномоћник Д.А., адвокат из С., ради побијања дужникових правних радњи, вриједност спора 152.572,00 КМ, одлучујући о ревизији тужених против пресуде Округног суда у Бањој Луци број 75 0 П 049791 21 Гж од 18.03.2022. године, на сједници вијећа одржаној дана 13.01.2023. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се дјелимично усваја, пресуда Округног суда у Бањој Луци број 75 0 П 049791 21 Гж од 18.03.2022. године се преиначава тако што се жалба тужитеља дјелимично усваја и првостепена пресуда преиначава тако што се у односу на тужену М.Ј.2. утврђује да је уговор о поклону између М.Ј.1 и М.Ј.2. закључен 16.09.2019. године код нотара С.И. из Б.Л., овјерен под бројем ОПУ ..., без правног дејства према тужитељу у дијелу који је потребан за намирење тужиочевих потраживања према поклонодавцу М.Ј.1 у износу од 152.572,33 КМ, са законским затезним каматама на износ од 132.694,33 КМ почев од 13.03.2007. године до исплате, на износ од 16.910,00 КМ, почев од 01.01.2011. године до исплате и на износ од 2.968,00 КМ почев од 21.06.2012. године до исплате, те се означена тужена обавезује да призна и трпи принудно намирење тужиочевог потраживања продајом некретнина уписаних у ЛН. број 469, означених као к.ч. 1460 звана Б. у површини од 659 м², у нарави стамбена зграда од 89 м², двориште од 500 м² и њива 4. класе у површини од 6003 м², К.О. Б., односно уписаних у ЗК. уложак број 464 К.О. Б., означених као к.ч. 1460/0 звана Б. површине од 6592 м² (њива 4. класе у површини од 6003 м², двориште од 500 м² и стамбена зграда у површини од 89 м²), као и да тужитељу надокнади трошкове поступка у износу од 5.121,00 КМ.

Тужитељ се обавезује да туженом М.Ј.1 надокнади трошкове поступка у износу од 4.031,00 КМ (трошкови првостепеног и ревизионог поступка).

У осталом дијелу ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Мркоњић Граду број 75 0 П 049791 19 П од 10.03.2021. године одбијен је тужбени захтјев за утврђење да је уговор о поклону између М.Ј.1 (у даљем тексту: првотужени) и М.Ј.2. (у даљем тексту: друготужена) закључен дана 16.09.2019. године код нотара С.И. из Б.Л., овјерен под бројем ОПУ ...,

без правног дејства према тужитељу у дијелу који је потребан за намирење тужиочевих потраживања према поклонодавцу М.Ј.1 у износу од 152.572,33 КМ, са законским затезним каматама на износ од 132.694,33 КМ почев од 13.03.2007. године до исплате, на износ од 16.910,00 КМ, почев од 01.01.2011. године до исплате и на износ од 2.968,00 КМ почев од 21.06.2012. године до исплате, те да се друготужена обавезе да то призна и трпи принудно намирење тужиочевог потраживања продајом некретнина уписаних у ЛН. број 469, означених као к.ч. 1460 звана Б. у површини од 659 м², у нарави стамбена зграда од 89 м², двориште од 500 м² и њива 4. класе у површини од 6003 м², К.О. Б., односно уписана ЗК уложак број 464 К.О. Б., означена као к.ч. 1460/0 звана Б. површине од 6592 м², (њива 4. класе у површини од 6003 м², двориште од 500 м² и стамбена зграда у површини од 89 м²). Тужитељ је обавезан да туженима надокнади трошкове парничног поступка у износу од 3.330,00 КМ, са законском затезном каматом од дана пресуђења тј. 10.03.2021. године па до исплате, док је преко досуђеног износа захтјев тужених за накнаду трошкова поступак одбијен као неоснован.

ругостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 75 0 П 049791 21 Гж од 18.03.2022. године, жалба тужитеља је уважена и првостепена пресуда преиначена тако што је утврђено да је уговор о поклону између М.Ј.1 и М.Ј.2. закључен 16.09.2019. године код нотара С.И. из Б.Л., овјерен под бројем ОПУ ..., без правног дејства према тужитељу у дијелу који је потребан за намирење тужиочевих потраживања према поклонодавцу М.Ј.1 у износу од 152.572,33 КМ, са законским затезним каматама на износ од 132.694,33 КМ почев од 13.03.2007. године до исплате, на износ од 16.910,00 КМ, почев од 01.01.2011. године до исплате и на износ од 2.968,00 КМ почев од 21.06.2012. године до исплате, што је друготужена обавезана да призна и трпи принудно намирење тужиочевог потраживања продајом некретнина уписаних у ЛН. број 469, означених као к.ч. 1460 звана Б. у површини од 659 м², у нарави стамбена зграда од 89 м², двориште од 500 м² и њива 4. класе у површини од 6003 м², К.О. Б., односно уписаних у ЗК. уложак број 464 К.О. Б., означених као к.ч. 1460/0 звана Б. површине од 6592 м² (њива 4. класе у површини од 6003 м², двориште од 500 м² и стамбена зграда у површини од 89 м²). Тужени су обавезани да тужитељу надокнаде трошкове парничног поступка у износу 5.121,00 КМ.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побијају тужени, због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права са приједлогом да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев у цјелости одбије или да се иста укине и предмет врати на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужитељ предлаже да се ревизија одбије као неоснована.

Ревизија је дјелимично основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља: да се утврди да је без правног дејства Уговор о поклону који је дана 16.09.2019. године под бројем ОПУ ... закључен између првотуженог (као поклонодавца) и друготужене (као поклонопримца) у дијелу који је потребан за намирење потраживања тужитеља у износу од 152.572,33 КМ, са законском затезном каматом на износ од 132.694,33 КМ почев од 13.03.2007. године па до исплате, на износ од 16.910,00 КМ почев од 01.01.2011. године па до исплате, те законском затезном каматом на износ од 2.968,00 КМ почев од 21.06.2012. године па до исплате; да се друготужена обавезе да трпи да се потраживање тужитеља намири продајом непокретности уписаних у ЛН. број 469 к.о. Б., означених као к.ч. број 1460

зване Б. у укупној површини од 659 м² у нарави стамбена зграда у површини о 89 м², двориште од 500 м² и њива 4. класе у површини од 6003 м² к.о. Б., односно уписаних у ЗК. ул. 464 к.о. Б., означено као к.ч. бр. 1460/0 Б. површина 6592 м² (садржаја њива 4. класе у површини 6003 м², двориште у површини од 500 м² и стамбена зграда у површини од 89 м²) које непокретности су биле предмет уговора о поклону.

Одлучујући о захтјеву тужитеља, по проведеном доказном поступку, првостепени суд је утврдио: да су правоснажном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 075133 09 Пс од 03.12.2010. године, која је потврђена пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 075133 11 Пж од 20.06.2011. године првотужени и И. д.о.о. М.Г. обавезани да туженом (у овој парници тужитељ) исплате новчани износ од 16.910,00 КМ на име трошкова парничног поступка; да су правоснажном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 095315 11 Пс од 21.06.2012. године првотужени и И. д.о.о М.Г. обавезни да тужитељу Општина Мркоњић Град исплате износ од 132.694,33 КМ и трошкове поступка у износу од 2.968,00 КМ; да је рјешењем о извршењу Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Ип 118273 16 Ип од 28.03.2017. године усвојен приједлог тражиоца извршења против извршеника на основу горе наведених пресуда као извршних исправа, а као средство и предмет извршења предложене су покретне ствари извршеника и непокретности уписане у ЛН. 469 к.о. Б., односно у зк. ул. 464 к.о. Б., означене као к.ч. бр. 1460 звана Б. укупне површине 6592 м², у нарави стамбена зграда у површини од 89 м², двориште 500 м² и њива 4. класе у површини од 6003 м²; да је у извршном поступку утврђено да И. д.о.о М.Г. (чији је оснивач и директор првотужени сходно рјешењу о регистрацији Основног суда у Бањој Луци број У/И-... од 13.11.2020. године) нема имовине; да се првотужени поднесцима од 02.09.2019. и 13.09.2019. године обратио тужитељу и тражио споразумни начин извршења судских пресуда тако што би главни дуг и трошкове поступка измирио у више рата тј. до краја 2019. године, а да тражилац извршења одустане од захтјева за исплату законских затезних камата, те је тражио одлагање заказане пљенидбе покретних ствари за најмање 30 дана; да је законски заступник тужитеља доставио извршном суду поднесак са приједлогом за одлагање пљенидбе; да је првотужени скривено, без знања тужитеља, дана 16.09.2019. године код нотара С.И. из Б.Л. закључио Уговор о поклону некретнина које су биле предмет извршења, те их је поклонио друготуженој (кћерка првотуженог); да су предметне некретнине и даље уписане на првотуженог; да је у земљишној књизи извршена забиљежба жалбе тужитеља на рјешење Управе ПЈ М.Г. о provedби наведеног уговора.

На темељу тих чињеница, имајући у виду одредбе члана 280. став 1. и 2. и 281. став 2. и 3. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 и 57/89 те "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04- даље: ЗОО), првостепени суд је нашао да првотужени није пасивно легитимисан у овој парници. Првостепени суд утврђује да су опште претпоставке за побијање: инсолвентност дужника, дужникова правна радња, оштећење повјериоца том правном радњом и да се побијаном правном радњом онемогућава повјериочево намирење, те да постојање штете, као основног разлога за побијање, повјерилац доказује тиме што је његово потраживање доспјело за наплату и да је дужник инсолвентан. Имајући у виду да је првотужени још увијек уписан као власник предметних некретнина, те налазећи да, према одредби члана 72. став 3. Закона о извршном поступку ("Службени гласник Републике Српске", бр. 59/03 до 66/18, даље: ЗИП), промјена власника током извршног поступка не спречава да се извршење настави против новог власника, првостепени суд закључује да у конкретном случају не постоји оштећење повјериоца, као посебног услова за побијање, јер да тужитељ има могућност да

намири потраживање у извршном поступку, из којих разлога суди тако што захтјев тужитељ одбија у цјелости.

Одлучујући о жалби тужитеља, другостепени суд је је пошао од одредбе члана 281. став 2. ЗОО, према којој се код бестеретног располагања сматра да је блиски сродник знао да дужник тим располагањем наноси штету свом повјериоцу. Налазећи, даље, да је тужитељ доказао да има потраживање које је доспјело за исплату и да има извршну тражбину чије извршење на имовини првотуженог није довело до његовог намирења, јер је првотужени закључио уговор о поклону иако је знао да је против њега покренут извршни поступак, те да се има сматрати да је ту радњу предузео како би оштетио повјериоца, па да је првотужени пасивно легитимисан заједно са друготуженом, јер су својим радњама извукли корист која се побија, другостепени суд је закључио да су испуњени законски услови за побијање, прописани одредбом члана 280. став 2. ЗОО. Сагласно наведеном, те утврђујући да је тужба поднесена у оквиру рока прописаног одредбом члана 285. став 1. и 2. ЗОО, другостепени суд је жалбу тужитеља усвојио и првостепену пресуду преиначио тако што је захтјев тужитеља у цјелости усвојио.

Другостепени суд правилно налази да су у конкретном случају испуњени законски услови за побијање дужникових правних радњи.

У конкретном случају се ради о побијању дужникових правних радњи (члан 280. ст. 1. ЗОО). Побиањем се, иначе, регулише правни институт познат још у римском праву под називом паулијанска тужба (*actio Pauliana*). Сврха ове тужбе је заштита повјерилаца од несавјесних дужника. Побиање као правни институт се појављује у два облика: у облику побијања у стечају и у облику побијања изван стечаја. Побиању у стечају има мјеста кад је дужник, чија се правна радња побија, предузеће. Побиању изван стечаја, које се врши по одредбама ЗОО, је сврха намирење само једног повјериоца те се правна радња једино према њему оглашава без дејства и само у границама потребним за његово намирење.

Члан 280. ЗОО говори о општим претпоставкама побијања односно о околностима које се све претходно морају стећи да би се могло приступити побијању појединих конкретних чињеничних стања која сачињавају посебне претпоставке побијања, набројане у члану 281. истог закона. Терет доказивања наведених елемената побијања пада на повјериоца који подиже паулијанску тужбу. Неопходне претпоставке побијања су: доспјелост и извршност потраживања повјериоца, инсолвентност дужника, свијест о оштећењу повјериоца, те правна радња дужника којом се умањује његова имовина у корист неког трећег лица.

Правне радње које у пракси најчешће долазе у обзир за побијање су: пренос својине, заснивање разних стварних, а нарочито заложних права, преузимање обавеза путем уговора, новација, закључивање привидних правних послова, пропуштање и одрицање од права. Као правне радње којима дужник губи неко своје формално право најчешће се појављују дужничково признање или изјаве којима он у спору погоршава свој процесно-правни положај. Не тражи се да је дужник лично учествовао у радњи која се побија па се могу побијати и радње извршене преко дужничковог законског заступника или пуномоћника. Битно је да је због радње која се побија објективно дошло до негативне промјене у дужничковој имовини тј. да је она смањена односно да је услијед побијане радње намирење повјериоца отежано или осујећено.

Тужба за побијање се подноси против трећег лица–противника побијања. То је најчешће дужников сауговарач и свако друго лице које је извукло неку корист из правне радње која се побија. То лице је пасивно легитимисано у овој врсти спора (члан 283. став 2. ЗОО), па произлази да није правиан закључак другостепеног суда о томе да је и првотужени пасивно легитимисан у овој парници.

Захтјев за побијање повјерилац остварује подизањем тужбе која треба да садржи два посебна захтјева: да се огласи да је одређена правна радња дужника према њему без дејства и навођење на који начин и у којем облику противник побијања има нешто да учини или трпи ради повјериоачевог намирења. У конкретном случају предмет побијања је Уговор о поклону који је дана 16.09.2019. године под бројем ОПУ ... закључен између првотуженог (као поклонодавца) и друготужене (као поклонопримца) у дијелу који је потребан за намирење потраживања тужитеља у износу од 152.572,33 КМ са законским затезним каматама, те захтјев да се потраживање тужитеља намири продајом непокретности уписаних у ЛН. број 469 к.о. Б., означених као к.ч. број 1460 зване Б. у укупној површини од 659 м2 у нарави стамбена зграда у површини о 89 м2, двориште од 500 м2 и њива 4. класе у површини од 6003 м2 к.о. Б., односно уписаних у ЗК. ул. 464 к.о. Б., означених као к.ч. бр. 1460/0 Б. површина 6592 м2 (садржаја њива 4. класе у површини 6003 м2, двориште у површини од 500 м2 и стамбена зграда у површини од 89 м2) које непокретности су биле предмет наведеног уговора о поклону.

Одредбом члана 281. ст. 1. ЗОО је прописано да се теретно располагање може побијати ако су у вријеме располагања дужник и треће лице са којим је или у чију је корист та правна радња предузета знали или могли знати да се предузетим располагањем наноси штета дужниковим повјериоцима. У односима између инсолвентног дужника и његових блиских сродника по правилу постоји обострана свијест, а најчешће и намјера, да се предузетим располагањем нанесе штета повјериоцима (став 2. цитираног члана – тзв. породична паулијанска тужба). Бестеретно је свако оно дужниково располагање за које он не може као накнаду захтијевати било какву протучинидбу од стране у чију је корист то располагање учињено. Од бестеретних располагања се у пракси, поред поклона, најчешће појављују опроштај дуга, одрицање од права уопште, напуштање права, симуловани правни послови код којих је накнада само привидна (поклон под видом уговора о купопродаји, куповање стварно ненаплативог потраживања), бесплатна уступања ствари на кориштење, преузимање или исплата туђег дуга (став 3. цитираног члана).

Према чињеничном утврђењу нижестепених судова, које је супротно ревизионим наводима резултат правилне оцјене изведених доказа, у конкретном случају се ради о бестеретном располагању (закључењу уговора о поклону) између блиских сродника (отац и кћи), за које сходно одредби члана 281. став 3. ЗОО важи необорива претпоставка да је у тренутку располагања дужник знао да тим располагањем наноси штету повјериоцу, те да је трећем лицу као кориснику то било познато или могло бити познато.

Изведеним доказима тужитељ је доказао да има извршну тражбину чије извршење на имовини првотуженог није довело до његовог намирења (одредба члана 280. став 1. и 2. ЗОО). Тужитељ је, наиме, на темељу извршних исправа покренуо извршни поступак против извршеника (првотужени и предузеће И. д.о.о. М.Г.), а извршење је дозвољено на покретној и непокретној имовини извршеника. Током извршног поступка утврђено је да И. д.о.о. М.Г. нема имовине која може бити предмет извршења. У погледу непокретне имовине првотуженог, на којој је предложено извршење, непокретностима уписаним у ЛН број 469 к.о. Б., односно уписаним у зк.ул. број 464 к.о. Б., утврђено је да је током извршног поступка

право својине на овим некретнинама уговором о поклону, закљученим дана 16.09.2019. године, првотужени пренио на друготужену. Наведено, без обзира што у управном поступку уговор о поклону правоснажном одлуком надлежног органа није проведен, спречава спровођење извршења у односу на извршеника (првотужени у овој парници), јер супротно наводима првостепеног суда у конкретном случају није уписана забиљешка извршења односно није дошло до заснивања судског заложног права у смислу одредбе члана 72. став 3. ЗИП, већ је у земљишној књизи извршена забиљешка жалбе на рјешење Управе по захтјеву за провођење уговора. Стога нису основани ревизиони наводи да услед чињенице да је првотужени и даље уписан као власник није спријечено спровођење принудне наплате. Тиме, те како друготужена није доказала да првотужени у својини има другу имовину која може бити предмет извршења, произлази да је правилан закључак другостепеног суда да је тужитељ доказао и постојање инсолвентности дужника. Другачији закључак не може исходити позивање у ревизији на уговор о уступању радне снаге од 01.12.2020. године, јер је остало неразјашњено какав је значај овог уговора.

Према изложеном, побијаном пресудом је правилно удовољено захтјеву тужитеља, али само у односу на друготужену, како у дијелу одлуке о главној ствари тако и дијелу одлуке о трошковима поступка (чијој висини друготужена у ревизионом поступку не приговара), док првотужени није пасивно легитимисан у овој парници, па је побијану пресуду ваљало преиначити и захтјев тужитеља у односу на првотуженог одбити.

Стога је, дјелимичним усвајањем ревизије, побијана пресуда преиначена на описани начин, тако што је захтјев тужитеља у погледу главне ствари усвојен само у односу на друготужену, која је обавезана и да тужитељу надокнади трошкове првостепеног поступка у износу од 5.121,00 КМ (тужитељ није тражио трошкове жалбеног поступка), све примјеном одредбе члана 250. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - даље: ЗПП).

Сагласно одредби члана 397. став 2. и 386. став 1. ЗПП тужитељ је обавезан да првотуженом надокнади трошкове поступка у износу од 4.031,00 КМ, који се састоје од трошкова састава одговора на тужбу у износу 480,00 КМ, трошкова приступа на рочиште 24.11.2020. године у износу од 240,00 КМ, трошкова заступања на рочиштима од 19.01.2021. године и 22.02.2021. године у износима од по 480,00 КМ, на име одсуства из канцеларије износ од 180,00 КМ, што са паушалом износи 2.325,00 КМ (трошкови првостепеног поступка), те трошка састава ревизије (са паушалом) у износу од 1.706,00 КМ, што све укупно износи досуђени износ од 4.301,00 КМ. Наведено је у оквиру испостављеног трошковника (без увећања за заступање друге странке, без трошкова употребе властитог аутомобила који нису доказани), те је у складу са тарифним бројем 2, 9 и 12. Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“ бр. 68/05).

Предсједник вијећа
Биљана Томић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић